

Szvoren Edina

KAKAÓ

Nem láttam meghalni Dét. Hajnali hatkor telefonáltak. Aznap kellett átállítani az órát. Az ilyesmit nőkre hagyják, mert azt hiszik, kíméletesebbek. Nem törik le az óra tekerőjét. A szokásos bevezető után rövidke szünet. Aztán már nem is kell mondani semmit. A legjobb, ha zavarodottnak mutatja magát az ember: mint mikor térdepelnem kellett a buszvégállomáson. Kétszer ugyanaz a kérdés, háromszor ugyanaz a köszönöm, mintha vaknak mondanám, hogy viszlát. Mióta az eszemet tudom, Dé haláláról ábrándozom, a telefonálás mégsem volt a pakliban.

Csöngetni kellett egy tejüveg ajtón, aztán várni, hogy kinyissák. A legközelebbi hozzátartozó vagyok, Dé fia. Belemondtam a mikrofonba. Más is várakozott a halottja papírjaira, föl-alá járkált. Levette a zakóját, kiesett belőle egy spenótzöld gomb. Mint a hátulról támadó kutya szemé csillogott, hagyta elgurulni. Én csak néztem a tejüveg mögött mozgó árnyakat. Zöld és fehér pacák vonultak jobbra-balra, mint eddig is. Hordágyat toltak üresen, az már a görgők hangjából tudható. Olyan lehet ez a munka, mint az enyém: kívülről azt hiszik, nehéz. De megterhelőbb tisztába tenni valakit, mint újraéleszteni. Csak a nővérnek adtam hálapénzt, bonbonos dobozba rejtve. Szép volt az a nővér. Az anyám halottas ágya fölött nézegettem, milyen elgyötört, milyen kipihenhetetlenül fáradt. Vágytam rá. De akkor még nem tudtam, hogy az ágy halottas ágy. A nővérnek copfja volt. Nem magyarázta el senki sem, mi a különbség kóma és alvás között.

Engem szólítottak először. Kinyílt az ajtó. Voltaképp semmi sem nehéz. Nekem már nagyon sokszor halt meg az anyám. Az emberek képtelenek megérteni, mit jelent olyasmire vágygni, ami rossz. Gördülékenyen ment a dolog. Listába szedték Dé tárgyait, beletömködték két nejlonzacskóba a holmikat. Öntapadó matricát ragasztottak a zacskókra. Csúnya volt minden. Ahogy az űrlapot kitöltötték, ahogy megneveztek bizonyos tárgyakat. De az nem baj, ha valami csúnya. Miért volna baj. Megnyugtató, hogy egyáltalán léteznek űrlapok. A titkárnő megmutatta, mit hol írjak alá. A papírokon egy óra eltéréssel adták meg a halál időpontját, a telefonban mást mondtak reggel.

Ilyenkor a nemzetközi vonatok hatvan percig vesztegelnek valamilyen állomáson. Meg kellett volna kérdezni, a kórházban mikor állították át az órát, de a copfos nővérnek szabadnapja volt. Aki születetten fáradt, nem a nyugalmát keresi, hanem ürügyet ehhez a fáradtságához.

Követtem a titkárnőt a patológiára. Azt mondta, szép időnk van, mert sütött a nap. A kórház asztalosműhelyében bekapcsoltak egy fűrészgépet. Nyitva volt az ajtó, beláttam. Az asztalosok bokáig gázoltak a faforgácsban. Szeretem, ha egy foglalkozásnak szaga van. Szép időnk van, szól a rádió. A szép napok a rosszak közé ékelődnek. Itt koporsókat biztos nem gyalulnak. Jó, ha munka közben fütyörészni lehet, és a lélegzetvétele hűti a száját.

Dé zacskója kidüledt a bögre fülétől. Egy másik zacskóban Dé fölöslegessé vált gyógyszerei voltak. A vállamon Dé retikülje lógott, az alkaromon a kabátja. Elszakadt az egyik szatyor, és a hónom alatt vittem. Erős vagyok, ezen magam is csodálkozom. A nagycsarnok alagsorába járok heti négyszer halat tisztítani, ahhoz erő kell. A halak gyengék, de mi nem a hallal küzdünk, hanem a bárdal, a lefolyóval. Azt hiszik, nehéz vagy csúnya, amit csinálok, pedig nincs abban semmi különös. A véres csempét csak este mossuk le slaggal. Dé azt szerette volna, ha pingpong-bajnok leszek. Sosem mondta, mire vágyik, csak szidta, amire nem. Fekete cérnasapkában dolgozom, hogy ne legyen a hajam véres. A többiek fehérben. Dé azt hitte, az első bárdcsapás a legnehezebb, mikor még ép és sértetlen a halfej. Van, hogy emberek leskelődnek a kiszolgálópult mögött, és haragszanak, ha mosolyogni látnak. Pedig az orvosnő sem sírt, mikor hajnalban telefonált. Köztünk is akad, aki fütyörészik.

A patológián papírokat tettek elé. A halál időpontja hajnali egy óra negyvenöt. Fizetnem kellett a hűtési költségekért meg a lefűzhető fóliáért, amibe a boncolási jegyzőkönyvet rakták. A kórboncnok is szereti a munkáját. Azt mondta, Dé szíve rugalmatlan volt. Ahogy az iskolában tanítják, belenyomta a hüvelykujját a szívizomba, és alig észlelt ellenállást. Ami elhalt, elszíneződött. Néztem a kórboncnokot, aki Dé szívét fogta. Az irodával szomszédos szobában valaki dohányzott. A nővérek kávéznak, miután valaki meghal, az orvosok nevetni szoktak egy ajtó mögött. A kórboncnok azért szomorú, mert az új hűtőházat szakszerűtlenül építették át, én pedig mert gyakran eltömődik a halbontó lefolyója. Ha az ember belül van valamin, a rossz jobb, a jó viszont kicsit rosszabbnak látszik. A kórboncnok higgadt

embernek tűnt, és rendezettnek, mint a szakálla. Azt mondta, hozzak hálóinget Dének. De hát Dé világeletében szakadt pólókban aludt, és szerette, ha a férfiak szakállát pörköltszafa színezi.

Otthon kipakoltam a szatyrokat. A fertőtlenítőszag egy foglalkozás szaga, nem Déé vagy a halálé. A nővér szaga. Ha senkit nem kellene tisztába tennie, ugyanilyen rossz volna a kedve. Régebben sós vízzel próbáltam lemarni a kezemről a halszagot, mindhiába. Ha kérdezték, tapintatból így fogalmaztam: haltisztító vagyok, nem pedig hentes. Az emberek nem a halottaktól vagy az élőkől félnék, hanem az átváltozástól. Dé azt mondta, örül, ha a saját halálát megéri. Volt humora. Egyszer meglesett a halsoron, munka közben. Megpróbált elbújni a tolongásban, a kiszolgálópult túloldalán. Nem mutattam, hogy látom. Kíváncsi volt, hogyan bánok a bárdal. Izgulni kezdtem, mint gyerekkoromban, ha a versenyemre jött ki. Mindig vesztettem, ha ott ült a lelátón. Túl erősen akarta, hogy nyerjek, mert elhagyta az apám. Dé azt szerette volna, ha rögtön a mérkőzést nyerem meg, nemcsak a labdamentet. Pedig a mérkőzés labdamentekből áll, a labdamentek ívekből, az ívek pontokkal határolt szakaszokból. Az edzőm szerint minden ív kört alkot, ha elég hosszú. Kívül kerültem a játékon, ha Dé jelen volt. Kihullottam egy lyukon. Az sem segített, ha Dé-t a lelátó hátsó sorába küldtem, és már a bemelegítés-kor intettem neki, hogy hátrébb. Nem szép mozdulat. Miután a halpiacra kerültem, tudtam, hogy Dé csalódott. Véres volt a kötényem, mint mindenkinek. Nem mertem igazán magasra emelni a bárdot, ezért rossz helyen találtam el a harcsafejet. Mégsem inthettem Dének, hogy hátrébb. Több vér fröccsent a csempére, mint szokásos, a kollégáim többet fütyörésztek. Ha Dé nézett, bármiből kihullottam egy lyukon. Eldugult a lefolyó. Minden foglalkozásnak megvan a maga vesződése. Nem ismétlődik: meg se szűnik.

Ruhát kerestem Dének. Hamvasztást akart. Régebben úgy szólítottam, hogy Édesanya, de egyszerre szégyellni kezdtem azt a sok magánhangzót. Mintha meztelenül kellett volna végigrohannom emberek sorfala közt. Már nem tudom, mikor kezdtem elhagyogatni a szótagokat. Desnya, Des, Dé. Kérdezni se akartam tőle semmit, jobb szerettem inkább válaszolni. Kinyitottam a szekrénye ajtaját, amiben fordítva járt a kulcs. Mikor nyitod, azt hinnéd, zárod. Húsz évvel ezelőtt vásárolt ruhák lógtak a fogason. Az eredeti kölni kölni, a por és a pozdorja illata most felszabadultak, mint a Dé nevéből kihagyott magánhangzók. Nem sírtam. Van arra képességem, hogy

ami igazán ijesztő, arra már az ijedtség előtt se gondoljak. Nem képzeltem el, milyen egy égő emberi test, vagy hogy mi lehet az eszméletvesztés határán. Az egyik kórházban töltött napon Dé ébredezni kezdett. A nővér a mellkasára tette a tenyerét, és odaintett. Az ágyrácot leeresztette, a matracot pedig olyan magasra állította, mint ha oltár volna. Dé szemöldöke alatt hámlott a bőr. Az egyik csövet a foghíján keresztül vezették a szájüregbe. A szemöldökéről még mondanom kellene valamit. Dé füléhez hajoltam. A nővér azt tanácsolta, hangosan beszéljek, hátha Dé felébred. Nem szokásom kórházban hangoskodni, súgtam, amit súgtam. Az átváltozástól nem csak a vásárlók félnék a halsoron. Attól függ, minek az átváltozása. Nem Dének szólítottam, Dé pedig felvonta a szemöldökét. Régebben azt hittem, csipesszel ritkítja a széleken, hogy ilyen legyen. Kecses. Dé feje a hang forrása felé fordult. Hámlott a szemöldöke, de még hozzátartozott. A szájüregbe már csak félig. Egy foghíjon keresztül vezettek be valami kék csíkos csövet. Ahogy a lélegeztetőgép oxigént pumpált, mozgott a foghíj melletti fog. Dé felső ajkán lemezesre tört a nyálkahártya. Az éjjeliszekrény távolabbi sarkán négyzet alakúra vágott gézlapok. Az éjjeliszekrény nem az övé, az ágy alatt nincsen papucs. A felfúvódott has csak annyira tartozott Déhez, mint a lepedő, amin foltot hagyott a vére. Nem pirosat, barnát. Ha vizet kérnék a nővértől, megnedvesíthetném Dé száját egy gézdarabbal, de nem jó dolog más munkájába ártani magam. Rühellem, ha a vásárlók szóvá teszik, hogy tömegnyomor van az akváriumban. Közelebb hajoltam. Nem azt súgtam a fülébe, hogy Dé. Miközben fölfonta széleken elvékonyodó szemöldökét, csukva maradt a szeme. Vakon forgatta a fejét, ahogy napraforgó keresne fényt. Talán nem ismert meg, mivel úgy szólítottam, mamácska. Nem szándékosan, de nem is kicsúszott a számon. A kezét fogtam, hüvelykujjamat a hüvelykujja alá fűztem. Még a homlokán is hámlott a bőr, s mikor megsimogattam, korpás lett a kezem. Azt vártam, hogy jelet ad, de nem adott. A lábujján övé a seb, a foghíjban övé a kék csíkos cső, meg persze maga a foghíj. Vannak emberek, akik azért kapják a fizetésüket, hogy műanyag csövekre találjanak ki színes csíkokat, mert csíkkal szebb a cső, mint anélkül. Milyen szép a szemöldököd, súgtam. De az se lenne baj, ha csúnya volna. Hogy örülnél, ha látnád a matracot mozgató gombokat. Csak megnyomod, és fölemelkedik a lábad. Új a neved. Ha látnád, hogy éppen szemben veled egy óra van. Ma éjjel kell átállítania a nővérnek, aki copfos és fáradt.

Beestem a szekrénybe, s ha már így alakult, ott maradtam egy darabig. Dé rendet tartott a szekrényben, mióta egyedül élt. Addig volt trehány, amíg az erdőmérnökkel meg apámmal lakott. Fordítva. Háta a téli cipők voltak, elől az ősziek. Az első sort a halálfejes szandál zárta, Dé legkényelmesebb cipője. Dé azt mondta, csak közvetlen közléről látszik a minta. Az emberek pedig le vannak tojva. Nevetünk, ha fölvette, mert a nevetésnek nincs a jókedvhez köze. Le kelene térdelni, mondta, hogy lássák. Mindenki csinál valamit: aki halálfejet varr cipők orrára, egész más dolgokon bosszankodik, mint aki harcsafejet csapkod egy bárdal. Dé munkája az volt, hogy álmatlanságban szenvedő emberekkel beszélgessen, s mikor ő maga vonult szanatóriumba, azt mondogatta, akasztják a hóhért. Untam, hogy ezt mondja, napjában ötször. Véletlen egybeesés, hogy a halálfejes cipőt akkor vásárolta, mikor elhagyta az apám. Apám nem térdelt le, Nussdorffban élt. Évente háromszor küldött csomagot.

Kimásztam a fényre. Nem találtam hálóinget, elővettem egy lepedőt. Dé attól félt, hogy tehetetlenül fog a piszkában feküdni. Hosszú haldoklásra készült, de ez rövid volt, és föl se tűnt, hogy az. Néha arra kért, hogy vegyek neki ásványvizet meg újságokat. A lepedő makulátlan volt, Dé sosem feküdt a piszkában. S ha mégis, a nővér megmosta mindenét, mikor nem voltam jelen. Vettem a nővérnek bonbont meg kávét, és sajnálkoztam a kialvatlanságán. Mikor azt hitte, nem látja senki, egy orvosi paraván mögött táncolt. Úgy válogatta szét a vékonyabb csöveket a vastagabbaktól, hogy közben a csípőjével táncolt, és a fejét billegette. A táncnak sincs a jókedvhez köze. Ha kórházba kerülne a nővér, ő is hóhér volna, akit akasztanak. Fél kézzel az ágyrácsba kapaszkodott, két merevre font copfja pedig a lapockáját verte.

Régebben undorodtam Détől. Most már mindegy, haltisztítás közben az ember sok mindent megszokik. Tulajdonképp mindent megszeretek, amibe beletörődöm. Dé társkeresőn hirdetett, hogy ne legyen egyedül. Az erdőmérnöknek, akit nem riasztott el a latin jellege, gigantikus bütykei voltak. Úgy mondtam, ordenáró. Nem lakott velünk, de hetente kétszer nálunk aludt. Órahosszat a dugóhúzó karjával játszott, és túl gyakran mondta, hogy szöszmedék. Azt szerettem meg, hogy meg bírtam szokni. Tudtam, mi következik. Dé néha megmasszírozta az erdőmérnök gigantikus bütykeit. Mikor ő is elment, nem az erdőmérnök hiányzott, hanem hogy nincs mit meg-

szoknom tovább. Ha jobban meggondolom, szeretem a lefolyó szőröségét. Ha eldugul, a vágófába állítom a bárdot, kötényembe törölöm a kezem, és miközben áthúzem fejemen a kötényt, a kiscsőnk füle hallatára azt mondom: piacfelügyelő. De mintha csak magamban motyognék. A kiscsőnk ilyenkor összecsapja a rendelési naplót, lecsúszik a magasított székről, fölteszi a kezét, mert esze ágában sincs hozzám érni. Ácsi. Már tárcsázza is a gondnokot. Akkor egykedvűen visszabújok a védőköténybe, amit persze tilos volna áthúzni a fejen, mert türelmesen meg kellene kötnöm a madzagokat. Minden szakmának megvannak a maga tiltásai. Ami a türelmetlenséget táplálja. Mint mikor a gyalogosok ösvényt taposnak a gyepra, hogy elérjék a buszt. A kórboncnoki terem mellett tilos a dohányzás, Dének meg nem lett volna szabad elárulnia, hogy a sportklub portását kezelte. Az orvosok ugyanazzal a kézzel nyúltak az ételhordóhoz, mint a kék ezretű csövekhez.

Fölhívtam a kiscsőnköt, hogy szabadnapot kérjek. Úgy fogalmaztam, hogy meghalt az anyám. Ez új szó, mamácska. A legjobb, ha higgadtnak mutatja magát az ember. A kiscsőnk azt ígérte, majd kiutaltat segélyt. Úgyis jön a karácsonyi roham, lesz miből. A bárdok a halhúsba csaptak. Nem is tudott róla, hogy beteg az anyám. Én pedig azt nem tudtam, hogy Dé sosem ritkította csipesszel a szemöldökét. Késő volt, már kimondtam. Nem helyénvaló erről a főnökömmel beszélni. Alig két hete, hogy Dé felvilágosított. Sosem ritkította, magától ilyen. A kiscsőnk nem említette az eldugult lefolyót. Ha egy munkahely megszűnik, előbb épp a bosszúságok nyomán támad úr. Hallani lehetett, ahogy a kiscsőnk a száját rágja, foggal meg kézzel bontogatja a bőrt. Aztán elköszönt.

Fölállítottam a vasalódeszkát. Dé is csak akkor vasalt, ha rossz volt a lelkiismerete. Amíg az erdőmérnökkel zsinatolt. Kifeszítettem a kiválasztott lepedőt. Megvártam, hogy fölmelegedjen a vasaló. Van rá képességem, hogy tudjam, mire ne gondoljak, mielőtt eszembe jutna. Sistergett a fémtalp, mikor áthúztam a könnycseppemen. Dé egyszer sírva fakadt, mert rákiabáltam. Az erdőmérnök szájugában pörkölt-színűre színeződött néhány szál szakáll. Erre például nem gondoltam. Összehajtogattam a makulátlan lepedőt, belecsúsztattam egy zacskóba, a zacskót pedig a marhabőr hátizsákomba tettem. Arra sem gondoltam, hogy a hátizsákot Détől kaptam a huszonötödik születésnapomon. Dé arra kért, írjak kívánságlistát, hogy meglepetés

legyen az az egy, amit kiválaszt. Ha viszont a vízhatlan óra mellé csupa marhaságot írtam, akkor a meglepetés elmaradt. Ha látnád, hogy milyen szépen kiválasztam a lepedődet.

Cipőt húztam, és elindultam a kórházba. Egy órával volt kevesebb, mint tegnap ilyenkor. Leszálltam a végállomáson. Sötétedett. Ismerem a buszsofórt, az állomás büfését meg a kancsal takarítót. Ők mind szemtanúi voltak, hogy az ötös kocsiallásnál tízéves koromban letérdepeltetett egy rongy alak. Sokáig haragudtam rájuk, amiért látták, ahogyan térdelek. Ha kakaót öntök egy hosszú, vékony vizespohárba, akkor a kakaó hosszú és vékony. Ha viszont borospohárba öntöm a kakaót, a kakaó gömbölyded és kövér. Velem tulajdonképpen nem történt semmi rossz. Annak könnyebb, aki térdepel. Nem meséltem el Dének a pályaudvari esetet, mert megrémült volna. Dének a gyász volna ijesztő, nekem az átváltozása. Ha esik, az ötös kocsiallásnál ugyanott képződik tócsa, ahol annak idején térdepelnem kellett. Ha ma tízéves forma gyereket látnék imbolygó részeg előtt, hátat fordítanék, hogy ne zavarjam a srácot. Van, amin nem lehet segíteni, van, amin igen.

Úgy ment minden, mint a karikacsapás. Nem kellett várnom sem a metróra, sem a buszra. A busz frissen festett kapaszkodórúdján éppen annyi hely maradt szabadon a sok rákulcsolódó kéz között, amennyi a markomnak kellett, hogy el ne essek. Ismerem a kórházhoz vezető út összes kátyúját. Idejében kitámasztottam magam, ha jött az úthiba. A virágosnál éppen annyi apróm volt, amennyibe a sárga rózsza került. Mamácska, a virágot nem neked viszem. A bejárat előtti munkagödöröt át kellett ugranom, mert nem volt elkerítve. Később jutott eszembe, hogy kikerülhettem volna. Mintha a halottak körüli dolgokat nem emberek rendeznék el, hanem egy óriási mágnés.

Előfordul, hogy az ember elszámítja magát. A patológia ajtaja zárva volt. Az órára néztem, amin már otthon visszasodorgattam a mutatót. Hiába csöngettem, nem nyitottak ajtót, pedig cigaretta-szag szivárgott a kulcslyukon. Semmi ok rá, hogy elromoljon a kedvem. Az alsorsori kazánfolyosón átsétáltam a főépületbe, ahol Dé elszíneződött szíve tizennégy órája megállt. Esetleg tizenöt. A copfos nővér éjszakára volt beosztva. Nem ismertem a nevét. Az éjszakai műszak hatkor kezdődött. Fölgyalogoltam a negyedikre. Léteznek lépcsők, amiken tökéletesen vannak kimérve a fokok. Úgy mész rajta föl, mintha emelne valami. Az én szívem nincs elszíneződve, és még ruganyos. Ha túl keskeny a lépcső, akkor kifáradsz.

A tejüveg ajtó előtt ketten várakoztak. Leültek, fölálltak, meghalt valakijük. A spenótzöld gomb, az alattomos kutyaszem ugyanott. A tejüveg mögött élénk színű árnyak siettek át a folyosón, de ha a hordágy kereke csámpán futott, az már egyes-egyedül az ő bajuk. Lehet szeretni ezt a hangot is, sőt semmi más. A jó kevésbé jó, ha benne vagyok. Ahogy a virágáros tanította, fejjel lefelé fordítottam a rózsát. Nem csöngettem, várakoztam. Megy ez. Mamácska, én udvarolok. Nem mintha ne lettem volna még nővel. A halbontóban a fiúknak vannak lánytestvéreik, akik latinul csupán annyit tudnak, hogy pesszarium. De ez nem baj. Cito pede labitur aetes: az erdőmérnök erre a jeligére jelentkezett, hogy Dével zsinatoljon.

Nyílt a személyzeti lift ajtaja. Nem mondom, hogy nem izgultam, de nem hullottam ki egy lyukon. Ott állt előttem a copfos nővér, aki már talált a rosszkedvhez ürügyet, mert a kabátja fölhajtott gallérjával vakarta magát. Vagy csak rossz szokás. Egyik varkocsa a kapucniban pihent. Épp akkor szólították a várakozókat. Egyedül maradtunk a folyosón. A nővérnek eszébe juthatott, hogy aki éjjel meghalt, az anyám. A legjobb, ha zavarodottnak mutatja magát az ember. A kezét nyújtotta felém, hogy részvétét nyilvánítsa, de én előkaptam a virágszálat a takarásból. Aztán már nem is kellett mondani semmit. A nővér felhagyott az arca dörzsölésével, és meglepetten vont a szemöldökét. Másképp, mint Dé. Sosem csipkedte, szégyelltem magam. Kérdeztem a nővér nevét, közben nyújtottam a kezem. Megszoknám azt is, ha haldoklókat kellene tisztába tennem. Nem értette, mit nevetek. Lengyel az apja, magyarázta. A családnévében alig volt magánhangzó. Azt mondta, gyufaszálat kell a virágszárba nyomni, hogy soká friss maradjon. A nővér előtt nem szégyellném, ha véres a kötényem. Dé szemöldöke egy ugrás közben meglőtt őzre hasonlított. A kakaó, mamácska.

Ex Symposium, 73. (2011)

(Szvoren Edina 1974-ben született Budapesten. Prózát ír.)